

Testament van een bergbeklimmer

Na een lange carrière als bergbeklimmer geeft de onbetwiste goeroe der alpinisten Reinhold Messner (61) zijn beste krachten nu aan iets heel anders. Hij bouwt musea op desolate bergtoppen in zijn geboortestreek Zuid-Tirol. De bergen, die hem zoveel hebben gegeven, staan daarbij centraal: "Dit is mijn nalatenschap."

TEKST: KOEN VAN SANTVOORD FOTOGRAFIE: MAARTEN NOORDIJK

PARADIJS Boven: op de resten van Slot Sigmundskron zijn moderne glazen uitkijktorens gebouwd. Rechtsboven: Kasteel Juval met op de foto eronder eigenaar Reinhold Messner. Uiterst rechts: een spannende doorgang in Kasteel Juval. Op de achtergrond een glimp van de paradijselijke tuin.

“Zijn jullie van de BBC of zo?” vraagt een Duitse toerist met een knipoog. Hij wijst op de koffers met fotomateriaal die we de berg op dragen, op weg naar Kasteel Juval. Als we het doel van onze reis uiteenzetten, maakt zijn glimlach plaats voor een bewonderende blik. “Wat? Gaan jullie Reinhold Messner interviewen?” De Duitser denkt kort na. “Maar...,” stamelt hij, “dat betekent dat Messner in zijn kasteel is vandaag!” Hij stoot zijn vrouw aan. “Hoor je dat? Misschien mogen we wel op de foto met hem!”

In Nederland mag Reinhold Messner bij het grote publiek geen bekende naam zijn, in de alpenlanden is hij een grootheid, een halfgod zoals Johan Cruijff in Nederland. Messner (61) is een van de grootste, zo niet dé grootste bergbeklimmer die de wereld ooit gekend heeft. Drieduizend beklimmingen maakte hij, in alle werelddelen. Hij was de eerste die de Mount Everest beklom zonder zuurstofflessen, was de eerste ook die alle veertien achtduizenders bedwong. Hij zette voet op de absolute noordpool en zuidpool, maakte trektochten door landen als Bhutan en Groenland, en vorig jaar nog, op zestigjarige leeftijd, doorkruiste hij bij wijze van ontspanning de Mongoolse Gobiwoestijn, een barre tocht

over meer dan tweeduizend kilometer. Hij schreef veertig boeken over zijn avonturen, was lid van het Europees parlement, geeft lezingen over de hele wereld en is momenteel druk bezig met zijn nieuwste project: het Messner Mountain Museum. Een oermens, een fenomeen, een alleskunner, dat is Reinhold Messner. Al denkt niet iedereen daar hetzelfde over.

Relicten We bevinden ons in Naturmo, Zuid-Tirol, het Duitssprekende deel van Noord-Italië en tevens geboortestreek van Messner. Jarenlang woonde hij in Kasteel Juval, maar toen zijn kinderen de schoolgaande leeftijd bereikten, verhuisde hij naar een dorp even verderop. Hij gebruikt het kasteel in de zomermaanden als buitenhuis. De rest van het jaar, met uitzondering van de winter, doet Juval dienst als Tibetaans bergmuseum met tal van relictten die Messner overhield aan zijn beproevingen in de Himalaya.

Terwijl we wachten op Messner leidt een gids enkele toeristen rond. Ondertussen proeven we de bijzondere sfeer rond het kasteeltje. De groene, enigszins wild aangelegde tuin met slingerende paden geeft een beschut, haast paradijselijk gevoel. Het kolos-

sale beeld van een zesarmige olifant, de verweerde koperen ketel op een rotsblok, de verroeste stoelen tegen de stenen omheining; haast achteloos zijn de decoraties in de tuin geplaatst, maar ze vormen zo'n fraai samenspel dat het de hand van een kunstenaar verraadt. Muren en trappen zijn begroeid met klimop. Lopend door een smal doorgangetje horen we Tibetaanse klanken. Een kleine opening biedt toegang tot een stenen gebedshuisje, waar boeddhabeelden sereen voor zich uitkijken en de geur van wierook hangt. Tibet in Tirol. Een wereld in een wereld. In sterk contrast hiermee, alsof de moderne tijd een statement wil maken, prijken bovenop het kasteel twee grote, groene glasplaten die het open gedeelte van de voormalige ruïne afdekken. Het detoneert niet, integendeel. Het is de kroon op een imposant bouwproject. Er ontstaat rumoer bij de toeristen. Reinhold Messner blijkt de tuin te zijn ingelopen. Een witte broek, een stoer geruit hemd, lichte wandelschoenen en een onwaarschijnlijke bos haar kenmerken zijn verschijning. Hij neemt kort de tijd voor enkele foto's (de Duitse toerist van zo-even heeft de pech dat hij niet wordt rondgeleid en dus zijn held misloopt), om ons vervolgens mee te nemen naar een van zijn privé-vertrekken in het kasteel. We pas-

seren een wijnkelder, zien tientallen geweien aan de muur, kruipen onder een rood touw door, werpen een blik op zijn bibliotheek, zien het bureau waaraan hij zijn boeken schrijft en belanden via steile stenen trappetjes in een van de torenkamers. De kamer is vrijwel leeg, Spartaans bijna. Houten vloeren, houten wanden en een houten tafeltje bij het raam, dat uitzicht biedt op de besneeuwde bergtoppen in de verte en de landbouwgronden in het dal. Aan deze tafel vertelt Messner over de historie van het kasteel, zijn museumproject en de lessen die de bergen hem leerden.

“De musea vormen mijn nalatenschap. Alles wat ik weet van de bergen, van de culturen, is daar te zien”

Bergculturen Het plan voor een eigen museum zat lang in het hoofd van Messner. Dertig jaar geleden ontving hij van een 96-jarige dame een brief. Ze bleek de weduwe te zijn van Paul Preuss, de legendarische klimmer die in 1913 op 27-jarige leeftijd verongelukte. Messner: “Preuss zei ooit: ‘Een echte klimmer >

De musea van Messner

In Zuid-Tirol, het Duitssprekende deel van Noord-Italië, moeten uiteindelijk vijf musea komen als onderdeel van een museumketen onder de naam Messner Mountain Museum. Stuk voor stuk met de bergen als centraal onderwerp. Reinhold Messner is de drijvende kracht achter het project. De musea liggen allemaal in de buurt van Bolzano. Op dit moment zijn er pas drie geopend voor publiek. In Kasteel Juval staat de mystiek van de bergen centraal. In het Ortlesgebergte is een curiosamuseum gevestigd waar onder andere de hamer van Paul Preuss te bewonderen is. En in het museum op de Monte Rite is een museum ingericht over de Dolomieten, de bergen waar Messner leerde klimmen. Rond Pasen wordt nummer vier in de keten geopend, Slot Sigmundskron, een museum met moderne kunst. Het museum over bergvolkeren verkeert nog in de voorbereidingsfase. Een aparte site over de musea is er (nog) niet.

www.reinhold-messner.de

“Ik wil hoog klimmen om diep in mezelf te kunnen kijken”

gebruikt geen touw, geen zekeringen, geen hamer. Een echte klimmer gaat omhoog als een eekhoorn.’ Desondanks had hij zelf tóch een hamer, want soms kon ook hij niet zonder zekeringen. Die tegenstrijdigheid zie je vaker bij klimmers. Ze hebben een filosofie, maar kunnen zich daar niet altijd aan houden. Dat hoort bij de romantiek van de bergsport.” Na een korte correspondentie kreeg Messner de hamer cadeau van Preuss’ geliefde. “Ze schreef me: ‘Jij hebt dezelfde filosofie als Paul. Ook jij gaat het liefst op eigen kracht naar boven. Ik geef je deze hamer, maar onder één voorwaarde: eromheen bouw je een museum.’” Jarenlang lag de hamer bij Messner op zolder, maar al die jaren wist hij: ooit gaat het museum er komen.

Dat de werkelijkheid niet altijd overeenstemt met verhalen heeft overigens ook Messner ondervonden. Lachend: “Ik heb de reputatie dat ik nooit ben gevallen tijdens mijn beklimmingen, anders

had ik hier niet gezeten. Wat denk je? Midden jaren negentig, uitgerekend tijdens het klussen in dit kasteel viel ik van een muur. Ik brak mijn hiel, kon daarna vijf jaar amper klimmen. Die tijd heb ik vooral gebruikt om te studeren. Ik heb niet de bergen zelf bestudeerd, maar juist de bergculturen met hun religies en mythologieën.”

Tijdens zijn expedities had Messner altijd oog voor de lokale bergculturen. Hij bouwde een kunstcollectie op, waarvan een deel in Kasteel Juval is ondergebracht. Maar zijn Messner Mountain Museum gaat verder dan Juval alleen. In Zuid-Tirol verrijzen de komende jaren vijf musea, allen gevestigd in oude forten en kastelen en elk met een eigen thema. Bij Kasteel Juval is dat Tibet, bij Slot Sigmundskron, waar Messner ons later deze middag zal rondleiden, staat moderne kunst centraal. “De musea vormen mijn nalatenschap. Alles wat ik weet van de bergen, van de culturen, is daar te zien.”

Musea opzetten is heel wat anders dan het beklimmen van een berg of politiek bedrijven, weet ook Messner. “In mijn eerste boek over de Mount Everest schreef ik: ‘Ik wil hoog klimmen om diep in mezelf te kunnen kijken.’ Wat ik leerde, is mijn

levensmotto geworden: als je al je enthousiasme, tijd en geld in één uitdaging stopt, dan kun je alles aan. Ik ben niet opgeleid om musea op te bouwen, en toch lukt het me.”

Hoog-Duits Kasteel Juval heeft een rijke geschiedenis, die terugvoert tot de Middeleeuwen. De meest illustere bewoner was de aristocraat William Rowland die het kasteel, destijds een desolate ruïne, begin vorige eeuw opkocht en geheel restaureerde. Hij was een man met invloed, bleek gefascineerd door Hitler en had nauwe contacten met de nazi-top. Messner: “Hij zette zich in om Zuid-Tirol deel te laten uitmaken van het Derde Rijk. Hier, in dit kasteel vonden bijeenkomsten van de nazi’s plaats. De Italianen kregen daar lucht van en uiteindelijk belandde Rowland in de gevangenis. Hij keerde nooit meer terug naar Juval en overleed in 1947. Het is een dramatische geschiedenis, maar voor het kasteel is het goed geweest. Hij heeft het kasteel voor een groot deel in oude luister hersteld.”

Toen Messner in 1983, inmiddels financieel onafhankelijk, het leegstaande kasteel voor een schamele 60.000 D-Mark kocht, was de benedenverdieping nog in redelijke staat. Vooral het dak was

zwaar beschadigd, waardoor de elementen vrij spel hadden. Jarenlang heeft hij gevochten om het kasteel in de staat te krijgen waarin het nu verkeert. Voor elk raampje, voor elke minieme aanpassing had hij een vergunning nodig en dat ging bepaald niet vanzelf. De moeilijke verstandhouding met de lokale bevolking was daar de directe oorzaak van. “Messner is bij zijn expedities vaak geholpen door de mensen hier, ook financieel,” zegt de uitbater van een *Konditorei* in Naturno. “En wat doet hij? Hij opent een museum met spullen uit Tibet. Wat moeten we daarmee? Alsof Zuid-Tirol niet genoeg te bieden heeft? Messner voelt zich te groot voor deze regio. Hij spreekt ook geen dialect meer, maar Hoog-Duits.”

De eigenares van ons hotel laat zich iets diplomatieker uit. “Messner is een goede klimmer,” zegt ze, met de nadruk op klimmer. En als politicus? “Ach, als politicus... Hij zette zich in voor de Groenen, voor het milieu. Hij denkt niet aan de economie en het toerisme. Hij komt niet op voor de mensen hier.”

De meeste problemen ondervond Messner bij het verkrijgen van de vergunning voor het glazen dak. In de lokale media werd hij afgebrand, zegt hij. ‘Messner vernielt Juval’, kopte een krant. Jaar >

RUZIE Linkerpagina: goed te zien is het dak van groen glas op Kasteel Juval. Het kostte Messner ruim tien jaar om van de gemeente de bouwvergunning te krijgen.

Zelf gebouwd musea

Hoogte- & dieptepunten

Reinhold Messner kijkt zijn hele leven net iets verder dan anderen. Dat begint al op jonge leeftijd in de bergen van zijn geboortestreek Zuid-Tirol. Waar zijn vrienden afhaken gaat hij steeds hoger. Hij bedwingt de veertien hoogste bergen ter wereld en de *seven summits*. Maar Messners ambities reiken verder. Hij begint aan een politieke carrière en neemt voor de Italiaanse Groenen zitting in het Europees parlement. Ook opent hij het Messner Mountain Museum. Intussen blijft hij zoeken naar uitdagingen: Antarctica, Groenland, de Gobiwoestijn, het Altaigebergte, de Andes. Het verlies van zijn broer Günther op de Nanga Parbat blijft hem achtervolgen. Jarenlang wordt hij ervan beschuldigd zijn broer hulpeloos te hebben achtergelaten. Messner vecht terug tot in de rechtszaal. In 2005, 35 jaar na het ongeluk, wordt het lichaam van Günther gevonden. De ontdekking pleit Reinhold vrij van de beschuldigingen.

Wat beweegt Reinhold Messner alsmaar verder te gaan? In zijn biografie vertelt hij openhartig over zijn ervaringen, gevoelens en motivatie. (WS)

Mail en win:
de biografie van Reinhold Messner. Ga naar www.manofallseasons.nl

Leven langs de afgrond, Reinhold Messner, Uitgeverij Tirion, ISBN 9043907723, € 19,95

SCHRIJFTAFEL

Rechtsonder: De privé-bibliotheek van Reinhold Messner in Kasteel Juval. Aan de houten tafel schreef hij zijn eigen boek *Leven langs de afgrond*.

in, jaar uit diende hij een verzoek in om het dak te mogen plaatsen, en eindelijk, na tien jaar, kreeg hij groen licht. Het dreigement dat hij het museum zou verplaatsen naar Innsbruck deed wonderen, bang als de lokale politici waren om toeristen te verliezen aan de Oostenrijkse concurrent. "Het is een schitterend ontwerp," zegt Messner over het dak. "De architect heeft er een prijs mee gewonnen. Dat deel van het kasteel is nog steeds een ruïne, maar nu krijgen sneeuw en ijs er geen vat meer op."

Priester Die middag gaan we met Messner naar Slot Sigmundskron, dat enkele kilometers verderop ligt, aan de rand van Bolzano. De contouren van het vijftiende-eeuwse bouwwerk staan nog fier overeind, maar binnenin is het één grote bouwput. Messner schudt de bouwopzichter de hand; vandaag staat het wekelijkse werkoverleg op het programma. De relatie met de politiek is inmiddels hersteld, legt hij uit. "Ze hebben gezien wat ik van Juval heb gemaakt. Vandaar dat ze me zelf aanboden Slot Sigmundskron om te bouwen tot een museum. Het wordt gefinancierd door de overheid, ik ben eindverantwoordelijk." In het museum, dat rond Pasen 2006 open zal gaan, staat moderne

kunst centraal, wederom met de bergen als leidend thema. Messner onderhoudt contacten met duizenden klimmers over de hele wereld die hem helpen bij het opbouwen van zijn collectie. "Ik heb fraaie moderne kunstwerken uit Duitsland, Oostenrijk, Mongolië, Japan, Amerika. Van de belangrijkste bergen ter wereld vertel ik het verhaal, via de kunst. Ik leg geen enkel kunstwerk uit. Zodra een kunstenaar mij iets wil uitleggen, zeg ik: 'Ik hoef het niet.' Als je niet in staat bent een verhaal te vertellen zonder woorden, dan is het geen goed kunstwerk." Het overbrengen van emoties, dat is wat Messner voorstaat. "Ik vertel niet dat een berg hoog en koud is, ik laat het mensen ervaren. Via schilderijen, maar ook via objecten. Er komt een ruimte met een nagebouwde berghelling, heel confronterend. Op die manier ervaren de mensen de angst die je voelt als je hoog in de bergen bent. Het is niet belangrijk of mensen met een positief gevoel het museum uitlopen. Misschien denken ze: 'Messner is gek.' Prima. Het gaat erom dat ze iets voelen, dat ze iets opsteken over de rijkdom van de bergen." Wil hij nog een boodschap overbrengen, mensen veranderen? Hij lacht. "Ik kom uit een katholiek gezin, ben geïnteresseerd in religies. Maar nee, ik ben geen priester." ■